

Öğretmen Adaylarının Öz-Düzenleme Yaklaşımlarını Ölçen Hareket ve Değerlendirme Yaklaşımları Ölçeklerinin Türkçe'ye Uyarlanma Çalışması¹

The Adaptation Study of the Locomotion and Assessment Scales Measuring Self-Regulation Approaches of Prospective Teachers

Özgür Murat ÇOLAKOĞLU², Ahmet MAHIROĞLU³

Öz

Bu çalışmanın amacı, Kruglanski vd. (2000) tarafından geliştirilen ve bireylerin öz-düzenleme yaklaşımlarını ölçen ölçeğin öğretmen adayları üzerinde Türkçe'ye uyarlama çalışmasını yapmaktır. Öz-düzenleme Yaklaşımları Ölçeği, Hareket ve Değerlendirme olmak üzere iki ölçekten oluşmaktadır. Kruglanski vd. (2000) tarafından geliştirilen her iki ölçeğin orijinal formu 5'li Likert tipinde 12 maddeden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında yapılan uyarlama işlemleri Uluslararası Test Komisyonu'nundan (ITC) derlenen işlem basamakları doğrultusunda yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 4 alt grup ve 1221 öğretmen adayından oluşmaktadır. Ölçeklerin geçerlilik analizleri için Doğruluk Faktör Analizi, güvenirlik analizleri için ise Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Ayrıca, ölçeğin tamamı ile maddeler arasındaki korelasyon değerleri incelenmiştir. Geçerlik analizleri kapsamında yapılan DFA sonuç modellerinin; Hareket Yaklaşımları ölçeğinin 9 madde, Değerlendirme Yaklaşımları ölçeğinin ise 8 maddeden oluştuğunu göstermektedir. Güvenirlik analizleri kapsamında elde edilen Cronbach Alpha değerleri tüm veriler dikkate alındığında Hareket Yaklaşımları Ölçeği için ,75; Değerlendirme Yaklaşımları Ölçeği için ,64 olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öz-düzenleme, Öz-düzenleme Yaklaşımları, Öğretmen Adayları, Ölçek Uyarlama

Abstract

The purpose of this study is to adapt Loco-motion scale and Assessment scale, which were developed by Kruglanski et al. (2000), in order to measure preservice teachers' self-regulating approaches. Each scales are five point Likert type, consist of 12 items. Adaptation process was carried out in accordance with the process steps compiled by the International Test Commission (ITC). Sample of the study is 1221 prospective teacher and sample is divided to four groups. Validity of the scales was ensured by CFA, reliability of the scales was examined by Cronbach Alpha and item-total correlations. Result of the analysis showed that; Loco-motion scale consists of 9 items and Assessment scale consists of 8 items.

Keywords: Self-regulation, Self-regulation Approaches, Prospective Teachers, Scale Adaptation

1. Bu çalışma Bilge Kagan 1. International Science Kongresinde 26 - 29 Ekim 2018 tarihinde Amsterdam'da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

2. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak, Türkiye; <https://orcid.org/0000-0001-7258-4007>

3. Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye; <https://orcid.org/0000-0002-8692-0312>

Atf / Citation: Çolakoğlu, Ö.M., & Mahiroğlu, A. (2019). Öğretmen adaylarının öz-düzenleme yaklaşımlarını ölçen hareket ve değerlendirme yaklaşımları ölçeklerinin Türkçe'ye uyarlanma çalışması. *Kastamonu Education Journal*, 27(1), 15-23. doi:10.24106/kefdergi.2154

Extended Abstract

In the last decade importance of knowledge and ways to acquire knowledge has gained importance. Nowadays teachers are not only just educators but also guide students to gain knowledge and lead education process. The learner should comprehend innovations and developments in this process and have the ability of analysis and decision making to control their own learning experiences by self-regulation.

Self-regulation, which was gained importance with Bandura's (1991) social-cognitive theory, can be defined as human behaviors are motivated and regulated by spontaneous intrinsic influences in the direction of experiences to be gained and experienced. Kruglanski et al. (2000) stated that actions and activities involving all cognitive and meta-cognitive strategies in the self-regulatory process stem from two situations called regulatory mode theory. The movement mode is defined as the displacement of any part of the living space of the individual, that is, movement or displacement from one place to another (Pierro, Kruglanski & Higgins, 2006). The evaluation mode is concerned with the process of making a judgment based on the results obtained by determining the quantity, size, value, or prejudice of something (Pierro, Kruglanski & Higgins, 2006). The purpose of this study is to adapt the Loco-motion and Assessment scales, which were developed by Kruglanski et al. (2000), in order to measure preservice teachers' self-regulating approaches to Turkish.

Method

Survey method was used to confirm the factor structure of university students' self-regulation skills.

Study Group

The study group of this research has a total of 1221 students studying at the Faculty of Education in Zonguldak Bülent Ecevit University. The study group is comprised of 377 freshman students, 296 sophomore students, 279 junior students and 269 senior students.

Data Collection Tool :

The Self-regulation approaches scale which was developed by Kruglanski et al. (2000) consist of unidimensional two subscales including Loco-motion and Assessment. Each scales are five point Likert type, consist of 12 items. Validity of the scales was ensured by CFA, reliability of the scales was examined by Cronbach Alpha and item-total correlations.

Data Analysis:

Adaptation process was carried out in accordance with the process steps compiled by the International Test Commission (ITC). Validity analysis for the inventory was carried out in four steps. These steps are the following.

CFA was conducted for each study group independently.

Common items were listed for each study group..

A CFA model was identified by common items.

The CFA model was applied also for each study group and results were discussed.

The consistency between the data obtained from the study groups and the common DFA models was examined.

As a result of the analysis, the reliability of the Self-regulation approaches scale was calculated for each study group.

Findings

Consequently, the validity analysis for the common factor model for each study group indicate that the Assessment scale consists of 8 items and Loco-motion scale consists of 9 items .As a result of the reliability analysis, it was found that Assessment and Loco-motion scales are reliable.

1. Giriş

İçinde bulunduğumuz yüzyılda bilgi ve bilginin öğretimi hızlı bir değişime uğramıştır. Öğretmenin sınıf ortamında bilgi kaynağı ve bilgi aktarıcı olan rolü yerini bilgiye ulaşmaya rehberlik eden ve öğrenciler ile birlikte öğrenme sürecini yönlendiren bir kimliğe bürünmüştür. Öğrenen ise bu süreçte yenilikleri ve gelişmeleri kavrayabilmeli, analiz ve karar alma yeteneklerine sahip olmalı ve en önemlisi kendi öğrenme deneyimlerini kontrol edebilmelidir. Yapılan araştırma sonuçları başarılı öğrencilerin kendi öğrenme etkinliklerini, kendileri düzenlediği ve öğrenme ürünlerine yönelik çabalarını düzenli olarak gözden geçirdiği yönündedir (Bland, 2005; Zimmerman, Bonner & Kovach, 1996). Öğrenenlerin kendi öğrenme deneyimlerini düzenleyebilme işi alan yazında öz-düzenleme teorisi olarak tanımlanmaktadır.

Öz-düzenleme

Öz-düzenleme ilk olarak Bandura'nın (1991; s. 248) sosyal-bilişsel kuramı ile gündeme gelmiştir. Ona göre insan davranışları, edindiği ve edineceği deneyimler doğrultusunda kendiliğinden içsel bir etki ile motive olur ve düzenlenir. Bu süreç daha çok neden-sonuç ilişkilerine bağlı psikolojik alt işlevleri içerisinde barındıran sistemlerden oluşmaktadır. Tanımlanmış olan bu sistemler ise öz-düzenleyici bir üst sistem çatısı altında toplanarak bireyin kendi kendini değiştirme işi öz-düzenleme olarak ifade edilmektedir. Başka bir ifade ile öz-düzenleme, bireylerin düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını kendi standartları, hedefleri ve değerleriyle aynı çizgiye taşıyabilmesi için gerekli olan psikolojik kapasiteyi ifade etmektedir (Forster & Jostman, 2012). Bahsedilen tüm bu duygu, düşünce ve davranışlarda gerçekleşen düzenleme, bireyin hedef olarak koyduğu amaç etrafında gerçekleşen bir süreçtir.

Günlük hayat içerisinde her bir birey belirlediği amaçlar doğrultusunda basitten karmaşığa bir sürü eylem gerçekleştirmektedir. Dış fırçalamak, giyinmek, araba kullanmak, kitap okumak vb. yapılan tüm bu eylemler kasıtlı ve amaçlıdır. Kuhl'a göre (1985) belirli koşullar altında gerçekleşen ve kasıtlı olarak yapılan herhangi bir eylemin gerçekleşmesi, bireyin o anki psikolojik durumu ile gerçekleştirdiği eylem sonrasında oluşan yeni psikolojik durum arasındaki yönelme sürecine bağlıdır. Ona göre bu süreç eyleme ve duruma dönük olmak üzere iki farklı şekilde meydana gelmektedir. Öz-düzenleme olarak da bilinen eyleme dönük yönelim özünde birinin belirlediği amaçlara ulaşabilmek için kendi duygu, düşünce ve davranışlarını düzenleme kapasitesi ile tanımlanırken, duruma dönük yönelim ise bireyin aynı amaca ulaşabilmek için kendi duygu, düşünce ve davranışlarını düzenleme yetersizliği ile ilgilidir.

Bu teoriden esinlenen Kruglanski, Thompson, Higgins, Atash, Pierro, Shah ve Spiegel (2000) öz-düzenleme sürecinde gerçekleşen her türlü bilişsel ve üst bilişsel stratejileri içeren eylem ve etkinliklerin *düzenleyici kip teorisi* olarak isimlendirilen iki durumdan meydana geldiğini ifade etmiştir. Bu durumlardan ilki *ayrıntılı olarak düşünme*, düşüncenin içeriğine bağlı olacak şekilde gerçekleştirilmek istenen eylemi gerçekleştirip gerçekleştirmeyeceğine karar verme süreci ile ilgili iken, *hedefe ulaşma* durumu ise eylemin gerçekleştirildiği sürecin kendisidir. Araştırmacılar bu iki kipi öz-düzenleme sürecindeki yerini *değerlendirme* ve *hareket* olmak üzere iki farklı yaklaşım ile özdeşleştirmiştir. Değerlendirme yaklaşımı teorideki safhalardan ayrıntılı olarak düşünme safhası ile ilgili iken, hareket yaklaşımı hedefe ulaşma safhası ile ilgilidir.

Hareket yaklaşımı bireyin yaşam alanının herhangi bir bölgesinde yer değiştirmesi, yani bir yerden bir yere hareket etmesi ya da yer değiştirmesi olarak tanımlanmıştır (Pierro, Kruglanski & Higgins, 2006). Bu yer değiştirme işi fiziksel olduğu gibi algısal da olabilir. Başka bir açıdan ifade etmek gerekirse bireyin belirlediği hedeflere ulaşmak için önerilen etkinlik ya da eylemler doğrultusunda hareket etmesidir (Kruglanski, Pierro, Mannetti & Higgins, 2013). Değerlendirme yaklaşımı ise bir şeyin oran, miktar, boyut, değer ya da öneminin belirlenerek elde ettiği sonuçlar üzerinden bir yargıya varma süreci ile ilgilidir (Pierro, Kruglanski & Higgins, 2006). Bu yaklaşım, bireyin kendi hedeflerini seçmesi ve belirlediği hedeflere ulaşmak için gereken uygun yolları belirleyebilmesi ile ilgilidir.

Bireyler anlık veya uzun süreli olarak iki yaklaşımdan birine daha fazla önem verebildiği için karar verme aşamasında birbirinden ayrılmaktadır. Hareket ve değerlendirme farklı bireylerde farklı düzeylerde kendini gösterebilmektedir. Bazı bireylerde ya hareket yaklaşımı ya da değerlendirme yaklaşımı baskın iken, bazı bireylerde her iki yaklaşım birbirine eşit olabilmektedir (Manetti, Pierro, Higgins & Kruglanski, 2012). Hareket yaklaşımı baskın olan birey herhangi bir görevi ya da işi herhangi bir durum değerlendirmesi yapmadan bitirmeye odaklanırken, değerlendirme yaklaşımı baskın olan bireyler harekete geçmeden önce tüm alternatifleri karşılaştırır ve değerlendirir (Higgins, Kruglanski & Pierro, 2003).

Her iki yaklaşım işlevsel olarak birbirinden bağımsızdır ve her türlü öz-düzenleme etkinlik ya da eyleminin başlangıç aşamasında gerçekleşmektedir (Avnet & Higgins, 2003). Her iki yaklaşım bireylerin öz-düzenleme sürecine katılımı,

süreç içerisindeki rolü ve sürecin sonunda alınabilecek performans ile ilgili ipuçları verdiği için öz-düzenleme sürecinin verimliliği ile doğrudan ilişkilidir. Bu çalışmada her iki ölçeğin Türkiye’de yapılacak olan öz-düzenlemeye yönelik araştırmalara farklı bir bakış açısı getirebilmesi amacı ile Türkçe’ye uyarlama çalışması yapılmıştır.

Öz-düzenleme Yaklaşımları Ölçeği’nin Orijinal Formu

Öz-düzenleme yaklaşımları Kruglanski vd. (2000) tarafından geliştirilen Hareket ve Değerlendirme olmak üzere iki farklı alt ölçek ile ölçülmektedir. Hareket ve Değerlendirme Yaklaşımları ölçeklerinin orijinal formu 6’lı Likert tipinde 12 maddeden oluşmaktadır. Hareket ve Değerlendirme Yaklaşımları ölçeklerinin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri ölçeği geliştiren araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Geçerlilik analizleri kapsamında oluşturulan madde havuzu 19’u hareket ve 21’i değerlendirme olmak üzere toplam 40 maddeden oluşmaktadır. Geçerlilik analizleri için önce Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA), daha sonra Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. AFA ve DFA 4 farklı çalışma grubuna uygulanmıştır. Birinci çalışma grubu 701, ikinci çalışma grubu 757, üçüncü çalışma grubu 609 psikoloji bölümü öğrencisinden oluşmaktadır. Dördüncü çalışma grubu ise 531 mezun durumunda olan öğrenciden oluşmaktadır. Yapılan AFA sonuçlarına göre Hareket Yaklaşım Ölçeği için sırası ile tüm çalışma gruplarında elde edilen varyans değerleri %31 ile 37 arasında, Değerlendirme Yaklaşım Ölçeği için %26 ile 32 arasında değiştiği gözlenmiştir. AFA sonuçları sonrasında hareket ve Değerlendirme Yaklaşımları Ölçeklerinin her birinin 12 maddeden oluştuğu ifade edilmiştir. Aynı gruplara uygulanan DFA sonuçlarında ise Uyum İyiliği İndeksi (Goodness of Fit Index; GFI) ,90’ın üzerinde, Ayarlanmış Uyum İyiliği İndeksi (Adjusted Goodness of Fit Index; AGFI) 0,80 değerinin üzerinde, Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index; CFI) ,80’nin üzerinde ve son olarak Standartlaştırılmış Hata Kareler Ortalaması Kare Kökü (Standartion Root Mean Square Residual; SRMR) değerinin ,10 civarında değiştiği ifade edilmiştir. Güvenirlik analizleri kapsamında ise dört farklı gruba yönelik elde edilen Cronbach alpha güvenilirlik değerleri Hareket Yaklaşım Ölçeği için ,81 ile ,86 arasında, Değerlendirme Yaklaşım Ölçeği için ise ,77 ile ,79 arasında değiştiği gözlenmiştir (Kruglanski vd., 2000).

Hareket ve Değerlendirme Yaklaşımlarına İlişkin Ölçeklerin Uyarlama İşlem Basamakları

Kruglanski vd. (2000) tarafından tasarlanan Hareket ve Değerlendirme Yaklaşımları Ölçeklerinin uyarlama süreci Hambleton ve Patsula’ nın (1999) Uluslararası Test Komisyonu’ndan (ITC) derlediği işlem basamakları doğrultusunda tasarlanmıştır (Aktaran Deniz, 2007). Her iki ölçeğin uyarlanması için gerçekleştirilen işlem basamakları Tablo1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Öz-düzenleme Yaklaşımları Belirleme Ölçeklerine Yönelik Uyarlama Basamakları

İşlem Basamaklarına Ait Sorular	Verilen Cevaplar
Yeni bir test geliştirme mi, yoksa var olan bir test mi uyarlanacak?	Uyarlama işlemi yapıldı.
Uyarlama çalışması için izin alındı mı?	Gerekli izinler araştırma yapmak amacıyla alındı
Çalışılacak olan kültürlerdeki ve dil gruplarındaki ölçülen özelliğe ait yapının varlığı ve eşitliği sağlandı mı?	Evet sağlandı. Öz-düzenleme birçok ülkede kullanılan ve temeli Bandura’ nın Sosyal Öğrenme kuramına dayanan bir kavramdır. Türkiye’de bu kavram ile ilgili birçok araştırma yapıldığı görülmektedir.
İyi çevirmenler seçildi mi?	Evet. Profesör (1) Doçent (1) İngilizce okutmanı (1) Amerikan Kültür Dil Okullarında Öğretmen (1) ODTÜ doktora öğrencisi (1)
Test çevrilip uyarlamaya geçildi mi?	Evet. Bülent Ecevit Üniversitesi - Doçent (1) ODTÜ - Doktora öğrencisi (1)
Ölçeğin uyarlanmış hali gözden geçirildi mi? Gerekiyorsa değişiklikler yapıldı mı?	Evet
Uyarlanan test deneme grubunda uygulandı mı?	Evet
a. Uyarlama aşamasındaki ölçek daha büyük bir grupta uygulandı mı?	Evet

İşlem Basamaklarına Ait Sorular	Verilen Cevaplar
b. Uygun bir yöntemle geçerlilik çalışması yapıldı mı?	Evet
Kullanıcılar eğitildi mi?	Verileri araştırmacının kendisi topladı.

Daha sonra farklı iki çevirmenin, yapılmış olan bu çeviriyi asıl diline geri çevirmeleri istenmiştir. Alınan geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ayrıca ölçek maddelerine ait çevirilerin uygunluğunun belirlenebilmesi için, çeviri işlemlerine katılmayan üç farklı araştırmacıdan her madde için yapılan çevirileri 10'lu bir derecelendirme sistemi ile değerlendirmeleri istenmiştir. Araştırmacılar tarafından zayıf olarak puanlanan maddeler tekrar düzenlenerek soru havuzuna dahil edilmiştir. Altıncı basamakta ise ölçek eğitim fakültesinde öğrenim gören 30 öğrenciden oluşan pilot gruba uygulanmış ve öğrencilerden alınan dönütler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Daha sonra ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Ölçeklerin geçerlilik analizleri için DFA, güvenilirlik analizleri için ise Cronbach Alpha katsayısı ve ölçeğin tamamı ile maddeler arasındaki korelasyon değerleri incelenmiştir.

Katılımcılar

Bu araştırmanın çalışma grubunu, Batı Karadeniz'de yer alan bir üniversitenin eğitim fakültesinde öğrenim gören toplam 1221 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmaya toplam 377 birinci sınıf öğrencisi (Grup A), 296 ikinci sınıf öğrencisi (Grup B), 279 üçüncü sınıf öğrencisi (Grup C) ve 269 dördüncü sınıf öğrencisi (Grup D) katılmıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğretmen adaylarının bölüm bazında dağılımları; Sınıf Öğretmenliği için %21, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği için %9, Okul Öncesi Öğretmenliği için %26, İlköğretim Matematik Öğretmenliği için %8, Fen Bilgisi Öğretmenliği için %9, Türkçe Öğretmenliği için %15 ve Zihin Engelliler Öğretmenliği için %12 şeklindedir.

DFA İşlem Basamakları

Ölçeklere ilişkin geçerlilik analizleri beş farklı adımda gerçekleştirilmiştir. Bu adımlar şu şekilde listelenmiştir.

1. Analizler her bir çalışma grubu için bağımsız şekilde yapılmıştır.
2. Her bir çalışma grubu için ortak olan maddeler listelenmiştir.
3. Ortak olan maddeler üzerinden ortak bir DFA modeli belirlenmiştir.
4. Ortak DFA modeli tekrar her bir çalışma grubu için yeniden yapılmış ve sonuçlar değerlendirilmiştir.
5. Çalışma gruplarından elde edilen veriler ile ortak DFA modelleri arasındaki uyum incelenmiştir.

Dört farklı çalışma grubuna yönelik yapılan bağımsız DFA sonuçları incelendiğinde her bir çalışma grubu için farklı yapısal modeller bulunmuştur. Örnek olarak, ikinci çalışma grubunun yapısal modeline katkı yapan bir madde, birinci ve dördüncü çalışma grubunun yapısal modeline anlamlı bir katkı sağlamamıştır. Her grup için geçerli ortak bir faktör modelin belirlenmesi yaşanan bu problemleri ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle, Tablo 2'de her bir çalışma grubu için yapılan bağımsız DFA sonuçlarında bulunan ortak ölçek maddeleri belirlenmiş ve her çalışma grubunu destekleyen maddeler ortak faktör modeli olarak belirlenmiştir. Sürecin devamında belirlenen ortak faktör modeli tekrar DFA ve güvenilirlik analizine tabi tutularak sonuçlar incelenmiştir. Her bir çalışma grubu ile yapılan bağımsız DFA sonuçlarına ilişkin madde-faktör dağılımları Tablo 2' de yer almaktadır.

Tablo 2. Doğrulayıcı Faktör Analizlerine İlişkin Madde ve Faktör Dağılımları

	Hareket Y.												Değerlendirme Y.											
	m1	m2	m3	m4	m5	m6	M7	M8	M9	M10	m11	m12	m13	m14	m15	m16	M17	M18	M19	M20	m21	M22	M23	M24
A	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x		x	x	x		x	x	x	x	x		x
B		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x		x	x	x	x	x		x
C	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x		x	x	x	x	x		x
D	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x			x	x		x	x	x	x	x		x

DFA analizi tekrarlanmadan önce ölçeğe ait yapısal modelin toplam-madde korelasyon değerleri incelenerek herhangi bir madde atılma durumunun var olup olmadığına bakılmıştır. Ölçekte yer alan yedinci maddenin ölçeğin tamamı ile korelasyon değerleri her sınıf düzeyi açısından incelendiğinde 0,1 değerinin altında bulunmuştur. Bu nedenle ölçekten yedinci madde çıkarılarak, ortak faktör modeli her bir sınıf düzeyi için tekrar DFA analizine tabi tutulmuştur. Yapılan analizler sonucunda Hareket Yaklaşımı ölçeğinin 9 madde, Değerlendirme Yaklaşımı ölçeğinin 8 maddeden oluştuğu belirlenmiştir. Hareket Yaklaşımı ölçeğinden toplamda 3 madde, Değerlendirme Yaklaşımı ölçeğinden ise toplamda 4 madde elenmiştir. Her bir grup için ölçeklerde kullanılan maddelere ait parametre değerleri ve anlamlılık düzeyleri

Hareket yaklaşımı ölçeği için Tablo 3' de, Değerlendirme yaklaşımı ölçeği için Tablo 4' de yer almaktadır.

Tablo 3. Hareket Yaklaşımı Ölçeği için Tahmin Edilen Parametre Değerleri ve Anlamlılık Düzeyleri

Ölçek maddeleri	Grup A	Grup B	Grup C	Grup D	ABCD	Faktör Yük Aralığı
madde2	,31***	,23 **	,34***	,43***	,31***	,23-,43
madde3	,55***	,38***	,39***	,19 **	,43***	,19-,55
madde4	,61***	,50***	,52***	,46***	,57***	,46-,61
madde5	,55***	,42***	,66***	,48***	,54***	,42-,66
madde8	,48***	,39***	,52***	,30***	,42***	,30-,52
madde9	,23***	,43***	,51***	,30***	,35***	,23-,51
madde10	,62***	,58***	,48***	,33***	,53***	,33-,62
madde11	,71***	,69***	,69***	,77***	,74***	,69-,82
madde12	,55***	,56***	,73***	,65***	,66***	,55-,73

*** p<,001; **p<,01

Her bir grup için hareket yaklaşımı ölçeğini oluşturan maddelerin faktör yük (regresyon ağırlığı) aralıkları incelendiğinde, en düşük faktör yük değeri Grup A için madde 9; Grup B için madde2; Grup C için madde2 ve Grup D için madde3 olduğu görülmektedir. En yüksek faktör yük değeri ise Grup A, B ve D için madde11; Grup C için ise madde12' nin olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Değerlendirme Yaklaşımı Ölçeği için Tahmin Edilen Parametre Değerleri ve Anlamlılık Düzeyleri

Ölçek maddeleri	Grup A	Grup B	Grup C	Grup D	ABCD	Faktör Yük Aralığı
madde15	,25***	,32**	,39**	,44***	,32***	,25-,44
madde16	,35***	,47***	,17**	,54***	,38***	,17-,54
madde18	,62***	,85***	,68**	,44***	,68***	,44-,85
madde19	,57***	,53***	,47**	,50***	,49***	,47-,57
madde20	,54***	,61***	,80**	,36***	,64***	,36-,80
madde21	,45***	,22 **	,37**	,24**	,39***	,22-,45
madde22	,24***	,37***	,28**	,44***	,32***	,24-,44
madde24	,36***	,24**	,20**	,37***	,25***	,20-,37

*** p<,001; **p<,01

Her bir grup için Değerlendirme Yaklaşımı ölçeğini oluşturan maddelerin faktör yük (regresyon ağırlığı) aralıkları incelendiğinde, en düşük faktör yük değeri Grup A için madde 22; Grup B ve D için madde21; Grup C için ise madde16 olduğu görülmektedir. En yüksek faktör yük değeri ise Grup A ve B için madde18; Grup C için madde20 ve Grup D için ise madde16 olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda modellerden düşük faktör yüklü maddelerin çıkarılması önerilse de, maddelerin modellerden çıkarılmasının modellerin veri seti ile uyumunu engellediği tespit edilmiştir (Özellikle GFI, AGFI, GFI, CFI uyum indeks değerlerinde düşüş; RMSEA ve RMR uyum indeks değerlerinde artış). Dolayısıyla, düşük yüklenme değerine sahip olan maddelerin diğer sınıf düzeylerinde istenilen düzeylerde yüklenme değerine sahip olması ve bu halleri ile modellerde anlamlı sonuçlar vermesi nedeniyle araştırmacı tarafından ölçekte kalmasına karar verilmiştir.

Modellerin Uyum Düzeyleri

Her bir grup ve tüm gruplar için elde edilen uyum indeks değerleri Hareket ve Değerlendirme Yaklaşım Ölçekleri için Tablo 5' de yer almaktadır.

Tablo 5. Hareket ve Değerlendirme Yaklaşımları Ölçeğine İlişkin Uyum İndeks Değerleri

Modeller	N	Ki-kare	Sd	GFI	AGFI	CFI	NFI	IFI	RMR	RMSEA
Hareket Y. Ölçeği										
Grup A	377	34,663	22	,98	,96	,98	,95	,98	,04	,04
Grup B	296	41,907	24	,97	,94	,96	,92	,96	,05	,05
Grup C	279	43,136	21	,97	,93	,96	,93	,96	,04	,06
Grup D	269	47,769	24	,96	,93	,93	,87	,93	,04	,06

Modeller	N	Ki-kare	Sd	GFI	AGFI	CFI	NFI	IFI	RMR	RMSEA
ABCD	1221	113,427	23	,98	,96	,96	,95	,96	,04	,06
Değerlendirme Y. Ölçeği										
Grup A	377	34,139	19	,97	,95	,94	,88	,94	,05	,04
Grup B	296	32,642	19	,97	,94	,96	,91	,96	,05	,04
Grup C	279	34,780	19	,96	,94	,94	,89	,94	,04	,05
Grup D	269	27,445	17	,97	,94	,94	,88	,95	,04	,04
ABCD	1221	90,091	18	,98	,96	,93	,92	,93	,04	,06

Her bir çalışma grubu için faktör modellerinin uyum indeks değerleri incelendiğinde Uyum İyiliği İndeksi (Goodness of Fit Index; GFI), Ayarlanmış Uyum İyiliği İndeksi (Adjusted Goodness of Fit Index; AGFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index; CFI), Normlandırılmış uyum indeksi (Normed Fit Index; NFI) ve Boolean'ın Artan Uyum İndeksi (Incremental Fit Index; IFI) değerlerinin ,90 değerinin üzerinde olması, model ile veri seti arasında iyi uyuma işaret etmektedir (Byrne, 2010; Di Stefano & Hess, 2005; Hoyle, 2000). Araştırma kapsamında her bir çalışma grubu için elde edilen değerler kriter değer olan ,90 değerinin üstünde olduğu görülmektedir. Diğer bir indeks olan Standartlaştırılmış Hata Kareler Ortalaması Kare Kökü (Standartion Root Mean Square Residual; SRMR) ise "0" değerine yaklaştıkça iyi uyum anlamına gelmektedir. Byrne (2010) SRMR indeks değerinin ,05 altında bulunmasının modelde yer alan korelasyonların veri seti ile uyum gösterdiğini ifade etmektedir. Her bir çalışma grubu için elde edilen SRMR değeri "0" değerine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Diğer bir indeks olan Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square of Approximation; RMSEA) ise modelin serbestlik derecesine göre ne kadar karmaşık olduğunu ifade eden bir ölçüttür. Hu ve Bentler (1995) RMSEA uyum indeksi için ,06 değerinin altında olan modellerin iyi uyum; ,08 ile ,1 değerinin arasında olan modellerin kabul edilebilir düzeyde olduğunu ifade etmektedir. Her bir çalışma grubu için modeller incelendiğinde tüm sınıfların iyi uyum düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Uyarlama çalışması yapılan her iki ölçek için bu iki değer istenilen kritik değerinin altında bulunmuştur (Byrne, 2010; Di Stefano & Hess, 2005; Hoyle, 2000). Genel olarak bakıldığında, hem Hareket hem de Değerlendirme Yaklaşım Ölçekleri çalışma gruplarından toplanan veriler ile iyi düzeyde uyuma sahip olduğunu göstermektedir.

Güvenirlilik Analiz Sonuçları

Ortak faktör modeline belirlenen maddelerin her bir grup için elde edilen Cronbach Alpha güvenirlik değerleri Tablo6' da yer almaktadır.

Tablo 6. Hareket ve Değerlendirme Yaklaşım Ölçeklerinin Güvenirlik Analiz Sonuçları

Sınıf Düzeyleri	Cronbach Alpha Değeri	
	Hareket	Değerlendirme
Grup A	,77	,61
Grup B	,73	,69
Grup C	,79	,64
Grup D	,69	,64
ABCD (N=1221)	,75	,64

Güvenirlilik analiz sonuçları incelendiğinde Hareket Yaklaşımı ölçeği tüm gruplar dikkate alındığında güvenirlik düzeyi ,69 ile ,77 arasında, Değerlendirme Yaklaşımı Ölçeğinin ise ,61 ile ,69 arasında değiştiği gözlenmiştir. Hareket ve Değerlendirme Yaklaşımı ölçeklerini geliştiren araştırmacıların dört farklı çalışma grubu üzerinden kendi çalışmalarında elde ettiği güvenirlik düzeyleri Hareket Yaklaşımı Ölçeği için ,81 ile ,86 arasında, Değerlendirme Yaklaşım Ölçeği için ise ,77 ile ,79 arasında değişmektedir. Her iki araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde uyarlaması yapılan her iki ölçeğin orijinalinde elde edilen güvenirlik düzeyinden daha düşük sonuçlar verdiği görülmektedir. Sonuç olarak tüm gruplar açısından güvenirlik düzeyleri incelendiğinde Hareket Yaklaşım ölçeğinin kabul edilebilir düzeyde, Değerlendirme Yaklaşım ölçeğinin ise sorgulanabilir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu bulunmuştur. Her bir grup için Hareket ve Değerlendirme Yaklaşım ölçeklerinde yer alan maddelerin toplam-madde korelasyon değerleri incelenerek Tablo7 'de sunulmuştur.

Tablo 7. Hareket ve Değerlendirme Yaklaşım Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Toplam-Madde Korelasyonu Değerleri

Ölçek maddeleri	Grup A	Grup B	Grup C	Grup D	ABCD
madde2	,24	,21	,30	,37	,27
madde3	,42	,37	,36	,20	,35
madde4	,57	,53	,50	,45	,53
madde5	,54	,43	,52	,43	,50
madde8	,41	,32	,45	,26	,37
madde9	,21	,38	,47	,23	,31
madde10	,50	,43	,43	,25	,43
madde11	,62	,57	,59	,58	,60
madde12	,52	,48	,61	,47	,53
madde15	,21	,32	,40	,26	,29
madde16	,23	,34	,21	,39	,29
madde18	,47	,62	,49	,40	,50
madde19	,44	,44	,42	,34	,42
madde20	,41	,53	,53	,40	,46
madde21	,29	,25	,22	,24	,26
madde22	,18	,28	,24	,36	,25
madde24	,26	,26	,21	,27	,25

Ortak faktör modeline yönelik her çalışma grubu için toplam-madde korelasyonları incelendiğinde, genel olarak kabul gören ,3 kritik değerinin altında değerler olduğu görülmektedir. Bu tür maddelerin ölçekten çıkarılarak tekrar güvenilirlik düzeyinin hesaplanması önerilse de, Field (2005) bu kesim noktasının örneklem sayısının yüksek olduğu durumlarda ,3 değerinin altında alınabileceğini ifade etmektedir.

2. Sonuçlar

Bu çalışmada Kruglanski vd. (2000) tarafından geliştirilen Hareket ve Değerlendirme Yaklaşım Ölçekleri Türkçe'ye uyarlanmıştır. Dört farklı çalışma grubu üzerinde yapılan uyarlama işlemleri Hambleton ve Patsula' nın (1999) derlediği işlem basamakları doğrultusunda gerçekleştirilmiştir (Aktaran Deniz, 2007). Sürecin devamında ölçeklerin yapı geçerliliği DFA kullanılarak dört farklı çalışma grubu üzerinden incelenmiştir. Her bir çalışma grubu için ayrı ayrı yapılan DFA sonuçlarında ortak olan maddeler ortak faktör modeli olarak isimlendirilmiş. Oluşturulan yeni ortak faktör modeli tekrar dört farklı çalışma grubu için DFA' ne tabi tutularak sonuçlar incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda Hareket Yaklaşımları ölçeğinin 9 madde, Değerlendirme Yaklaşımı Ölçeğinin 8 maddeden oluştuğu belirlenmiştir. Hareket Yaklaşımları Ölçeğinden toplamda 3 madde, Değerlendirme Yaklaşımı Ölçeğinden ise toplamda 4 madde elenmiştir. Hareket Yaklaşım Ölçeğinden çıkarılan birinci maddenin Çalışma grubu B ile, altıncı maddenin ise çalışma grubu A ve D ile iyi düzeyde uyum göstermediği bulunmuştur. Geçerlik çalışması öncesinde yapılan güvenilirlik analizleri doğrultusunda yedinci maddenin madde-toplam korelasyon değerleri her bir çalışma grubu için ,10 değerinin altında bulunmuştur. Benzer şekilde Değerlendirme Yaklaşımları Ölçeği için on üçüncü madde çalışma grubu A, B, C ve D ile; on dördüncü maddenin çalışma grubu D ile; on yedinci ve on sekizinci maddenin çalışma grubu A, B, C ve D ile iyi düzeyde uyum göstermediği bulunmuştur. Ölçeklerden çıkarılan maddelerin tüm çalışma grupları için DFA sonuçları iyi uyumu işaret ettiği görülmüştür. Güvenirlik analiz sonuçları ise tüm çalışma grupları açısından Hareket Yaklaşım Ölçeğinin kabul edilebilir düzeyde güvenilirliğe, Değerlendirme Yaklaşım Ölçeğinin ise sorgulanabilir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu yönündedir. Her iki ölçek 5' li Likert tipindedir. Hareket Yaklaşımı ölçeğinden en fazla 45, en az 9 puan alınırken, Değerlendirme Yaklaşımı ölçeğinden en fazla 40, en az 8 puan alınabilmektedir.

Kruglanski vd. (2000) tarafından geliştirilen ve bu çalışmada Türkçe' ye uyarlaması yapılan Hareket ve Değerlendirme Yaklaşım ölçekleri bireylerin öz-düzenleme sürecine katılımı, süreç içerisindeki rolü ve sürecin sonunda alınabilecek maksimum performans ile ilgili ipuçları barındırmaktadır. Kruglanski vd.. (2000) Hareket ve Değerlendirme Yaklaşımlarının öz-düzenleme modellerinin herhangi bir aşamasında gerçekleştirilebildiğini ve tamamen öz düzenlemeye içeriden bağlı olduğunu ifade etmektedir. Bu bakımdan, bireylerde hangi yaklaşımın daha baskın olduğu uyarlaması yapılan bu ölçekten alınan puanlar ile belirlenebilir.

3. Kaynakça

- Avnet, T., ve Higgins, E. T. (2003). Locomotion, assessment and regulatory fit: Value transfer from “How” To “What”. *Journal of Experimental Social Psychology*, 39, 525-530.
- Bandura, A. (1991). Social cognitive theory of self-regulation. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 5, 248-287.
- Bland, L. S. (2005). *The effects of a self-reflective learning process on student art performance*. Doktora Tezi, The Florida State University School of Visual Arts and Dance, Florida.
- Byrne, B. M. (2010). *Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming (2 nd edition)*. Routledge Academy, New York.
- Deniz, K. Z. (2007). Psikolojik Ölçme Aracı Uyarlama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 40(1), 1-16.
- Distefano, S. & Hess, B. (2005). Using confirmatory factor analysis for construct validation: An empirical review. *Journal of Psychoeducational Assessment*. 23, 225-241.
- Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS (2nd ed.)*. London: Sage Publication.
- Forster, J. ve Jostmann, N. B. (2012). What is automatic self-regulation?. *Zeitschrift fur Psychologie*, 220(3), 147-156.
- Higgins, E. T., Kruglanski, A. W. & Pierro, A. (2003). Regulatory Mode: Locomotion and Assessment as Distinct Orientations. *Advances in Experimental Social Psychology*. 35, 293-344.
- Hoyle, R. H. (2000). Confirmatory Factor Analysis. H. E. A. Tinsley & S. D. Brown (Eds.). *Handbook of Applied Multivariate Statistics and Mathematical Modeling* (s. 465-497). New York: Academic Press.
- Kruglanski, A.W., Thompson, E. P., Higgins, E. T., Atash, M. N., Pierro, A., Shah, J. Y. ve Spiegel, S. (2000). To “do the right thing” or to “just do it”: Locomotion and assessment as distinct self-regulatory imperatives. *Journal of Personality and Social Psychology*. 79(5), 793-815.
- Kruglanski, A.W., Pierro, A., Mannetti, L. & Higgins, E.T. (2013). The distinct psychologies of “looking” and “leaping”: Assessment and locomotion as the springs of action. *Personality and Social Psychology Compass*, 7(2), 79–92.
- Kuhl, J. (1985). Volitional mediators of cognition-behaviour consistency: Self-regulatory processes and action versus state orientation. J. Kuhl & J. Beckmann (Eds.), *Action control: From cognition to behaviour*. (s. 101-128). New York: Springer.
- Mannetti, L., Pierro, A., Higgins, E. T., & Kruglanski, A. W. (2012). Maintaining physical exercise: How locomotion moderates the full attitude-intention-behavior relation. *Basic and Applied Social Psychology*, 34, 295-303.
- Pierro, A., Kruglanski, A. W., & Higgins, E. T. (2006). Regulatory mode and the joys of doing: Effects of ‘locomotion’ and ‘assessment’ on intrinsic and extrinsic task motivation. *European Journal of Personality*, 2, 355-375.
- Zimmerman, B. J., Bonner S. & Kovach R. (1996). *Developing self-regulated learners, beyond achievement to self-efficacy*. Washington: American Psychological Association.

Ek1. Hareket Yaklaşım Ölçeği

Ölçek Maddeleri

1. Ben bir işkoluğım. (madde2)
2. Hedefime ulaşmak üzereyken heyecanlanırım. (madde3)
3. Sadece seyretmekten ve gözlemekten çok işin içinde aktif olmaktan zevk alırım. (madde4)
4. Ben bir “yapıcıyım”. (madde5)
5. Herhangi bir görevi tamamladığımda, bir sonraki zaten aklımdadır.(madde8)
6. Düşük enerjili biriyim. (madde9)
7. Çoğu zaman kafam bitirmek istediğim iş ile meşguldür. (madde10)
8. Bir işe başladığımda, genellikle onu bitirene kadar çalışırım. (madde11)
9. Ben bir iş bitiriciyim. (madde12)

Ek2. Değerlendirme Yaklaşım Ölçeği

Ölçek Maddeleri

1. Başkalarının planlarını değerlendirmekten hoşlanırım. (madde 15)
2. Çoğu zaman kendimi başkaları ile karşılaştırırım. (madde 16)
3. Çoğu zaman kendim veya başka insanların yaptığı işleri eleştiririm. (madde 18)
4. Çoğu zaman başka insanlar tarafından değerlendirildiğimi hissederim. (madde 19)
5. Ben eleştirel biriyim. (madde 20)
6. Söylediklerimi eleştirerek ve farkında olarak söyleyen biriyim. (madde 21)
7. Çoğu zaman başkalarının tercihlerinin ve kararlarının yanlış olduğunu düşünürüm. (madde 22)
8. Yeni birisi ile tanıştığımda onun çeşitli yönlerden (örneğin görünüşü, başarıları, sosyal statüsü, kıyafeti) ne kadar iyi olduğunu genellikle değerlendiririm. (madde 24)